

การพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน ด้วยการใช้คำถาม หมวกความคิด 6 สี และการเขียนแผนภาพความคิด กลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

The Development on Reading Thinking and Writing Skills in Thai Study of Prathomsuksa 5 Students by Using Six Thinking Hats Technique and Mind Mapping

วิลาสินี ขวโยธา (Wilasinee Kwayotha)** สมปัด ตัญญูรัตน์ (Sompat Tantriratna)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนด้วย การใช้คำถามหมวกความคิด 6 สี และการเขียนแผนภาพความคิด 2) ศึกษาสภาพความสามารถของนักเรียน ด้านทักษะการอ่าน การคิด การเขียนที่พัฒนาขึ้น กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน บ้านมอญ อำเภอบ้านแท่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ประเภท ดังนี้ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ บทเรียนและ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 24 แผน 2) เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน ได้แก่ แบบประเมินผลงานนักเรียน และแบบทดสอบท้ายวงจร 3) เครื่องมือที่ใช้สะท้อน ผลการศึกษาศภาพความสามารถทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน ได้แก่ แบบสังเกตการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ชิ้นงานตามเกณฑ์การตรวจงาน ของนักเรียน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70/70 ค่า คะแนนเฉลี่ยที่ได้ คือ ร้อยละ 74.86/85.19

2. สภาพความสามารถของนักเรียนด้านทักษะการอ่าน การคิด การเขียน เป็นกระบวนการที่จัดระบบ มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องสามารถปฏิบัติได้จริง การสะท้อนผลช่วยลดปัญหาและอุปสรรคในการสอน ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามกระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ดังนี้

2.1 ทักษะการอ่าน นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านที่ถูกต้องและเข้าใจจุดมุ่งหมายของการอ่าน สรุปใจความสำคัญของเรื่องและข้อคิดเห็นจากเรื่องได้ตรงประเด็นช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ดีขึ้น ตามเกณฑ์ที่กำหนด

* ได้รับการสนับสนุนจากโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว.

** นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเฉพาะการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเฉพาะการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2.2 ทักษะการคิด นักเรียนได้รับการฝึกคิดอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ทำให้นักเรียนมีความคิดเป็นของตนเอง ผลของการคิดไม่เลียนแบบผู้อื่น กล้าคิด คิดอย่างมีเหตุผล สามารถจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ได้นำเสนอความคิดผ่านงานเขียนได้

2.3 ทักษะการเขียน จากการวิเคราะห์ชิ้นงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน นักเรียนสามารถใช้ผลของการคิดมาสู่งานเขียน ใช้ภาษาสื่อสารได้สอดคล้องกับความคิด ซึ่งงานเขียนแสดงเอกลักษณ์ความคิดของผู้เขียนได้ชัดเจน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study: 1) the effect in developing the reading, thinking, and writing skills by using 6 colors thinking hats and writing concept map, and 2) the students' competency situation in reading, thinking, and writing skill development.

The target group were 9 Prathomsuksa 5 Students of Ban-mon School, Bantan District, under jurisdiction of Chiayaphum educational service Area2, during the second semester of 2008 school year. There were 3 kinds of instrument as follows : 1) The instrument for data collection including 24 Learning Management Plans and Lessons, 2) The instrument for reflecting the findings of skill development in reading, thinking, and writing including: The students' performance assessment and The End Cycle Test, and 3) The instrument for reflecting the findings of competency situation in reading, thinking, and writing skills including The Teachers' Teaching Observation Form, the Students' Learning Behavioral Observation Form, and Interview Form, and work piece analysis based on criterion of the students' performance investigation.

The research findings found that:

1. For the skill in reading, thinking, and writing of students were higher than the specified criterion as 70/70. The obtained average scores were 74.86/85.19

2. For the students' competency situation in reading, thinking, and writing skill and Lesson constructed solving, obtained better skill in reading, thinking, and writing was a process for organizing system with practical continuous steps. The reflection of findings decreased problems and obstacles of teaching for helping the students to efficiently study according to the process concluded as follows.

2.1 For reading skill, the students had correct reading behavior and understanding of objective of reading for concluding the main ideas of the story, and obtain opinions from the story as the issues, support them to have better learning achievement as the specified criterion.

2.2 For thinking skill, the students were continuously and systematically trained. Consequently, they had their own ideas, didn't imitate the others', thinking competency, reasonable thinking, and were able to classified information as groups, and presented their ideas through writing performance.

2.3 For writing skill, according to the students' work piece analysis of creative writing, they could be able to use thinking performance in writing, using language in communication as relevant to thinking. Their writing performances clearly showed the writers' unique thinking.

คำสำคัญ : การอ่าน การคิด การเขียน

Key Words : Reading, Thinking, Writing Skills in Thai

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้กำหนดสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ 5 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บูรณาการเข้าด้วยกันแล้วกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 5 สาระ และได้กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การพูด การฟังที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและมีนิสัยรักการอ่าน การเขียนแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการสร้างสรรค์งานอาชีพ ครูจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกความสามารถด้านการอ่าน การคิด และการเขียนอย่างหลากหลายวิธี และการวัดการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การคิด การเขียนตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระภาษาไทยผ่านมาตรฐานตามเกณฑ์กำหนดในแต่ละช่วงชั้น

ภาษาเป็นเครื่องมือทำความเข้าใจกัน คนหนึ่งคิดอย่างไร ต้องการอะไร ก็ส่งภาษาให้อีกฝ่ายรู้ต่างก็รู้เรื่องกัน ภาษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งชีวิต มีอิทธิพลยิ่งต่อความคิด ปรัชญา สติปัญญา และความรู้สึกผิดชอบต่อสังคม และภาษาปรากฏในสองลักษณะ คือ ภาษาพูดกับภาษาเขียน ภาษาเขียนใช้เครื่องหมายซึ่งเราเรียกว่า อักษร หากไม่มีภาษาเขียนหรือตัวหนังสือ การถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนการร่วมความคิดของมนุษย์ ก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้นเครื่องมือการถ่ายทอดก็คือ ภาษา ทั้งภาษาพูดภาษาเขียน แต่ภาษาเขียน ซึ่งมีความคงทนยั่งยืน และแน่ชัดกว่า ภาษาเขียนหรือตัวหนังสือ จึงมีความ

สำคัญต่อสังคมปัจจุบันเป็นอย่างยิ่งนั้น มีความหมายรวมถึงรูปภาพ แผนผังตลอดไปจนถึงโน้ตดนตรี ดังนั้นทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนต่างก็เป็นปัจจัยส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผลการเรียนรู้ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่าน และในขณะเดียวกันการคิดเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกที่อาศัยทักษะการเขียนเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายหรือการสื่อสาร เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจึงควรสนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกอ่าน ฝึกคิด ฝึกเขียน และแสวงหาความรู้

จากการประเมินของ สมศ.ปี 2550 พบว่า ทักษะการคิด การเขียน การแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยของผลประเมินแบบอิงเกณฑ์และอิงสถานศึกษาเท่ากับ 3.20 หรือร้อยละ 77.34 โดยสมศ. มีข้อเสนอแนะควรพัฒนาผู้เรียนในทักษะการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารประจำวัน ทักษะการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ และแนะนำให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด การเขียนให้หลากหลายและการประเมินประเมินผลสัมฤทธิ์นักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 (2550) ปีการศึกษา 2549 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.92 และปีการศึกษา 2550 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.25 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านมอญ พบว่า ผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ซึ่งเป็นปัญหาควรที่จะได้รับการพัฒนา

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 จึงมีความสนใจแนวคิดของ เอ็ดเวิร์ด เดอโบโน (1992) ซึ่งเน้นการคิดในระบบการทำงานสมองซีกซ้ายและซีกขวา และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนในการคิด ตลอดจนใช้ความคิดเสนอแนวทางเลือกแก้ปัญหา ตัดสินใจ และสามารถเรียนรู้ฝึกฝนและพัฒนาได้ และทฤษฎีของ โทนี บูซาน (1998) การเขียนแผนภาพความคิดใช้แสดงการเชื่อมโยง ถ่ายทอดความคิดที่มีอยู่ในสมอง

ถ่ายทอดหรือเขียนส่งสาร เป็นเครื่องมือในการจัดระบบความคิดที่มีประสิทธิภาพได้ง่ายและชัดเจน ทำให้ผู้เรียนจัดระบบความคิดเป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงได้นำแนวคิดทั้ง 2 มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้พัฒนาความสามารถทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนของนักเรียนโดยใช้คำถามหมวกความคิด 6 สีตามแนวคิดของ ดร.เอ็ดเวิร์ด เดอโบโน (1992) และการเขียนแผนภาพความคิด ตามแนวคิดของโทนี บูซาน (Tony Buzan, 1998) โดยเลือกสื่อที่ใกล้ตัวนักเรียน และความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตพอเพียง โดยใช้บทเรียน สื่อนวัตกรรมทฤษฎีพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการอ่าน การคิด การเขียน มีสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนด้วยการใช้คำถามหมวกความคิด 6 สี และการเขียนแผนภาพความคิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2 เพื่อศึกษาสภาพความสามารถของนักเรียนด้านทักษะการอ่าน การคิด การเขียนที่พัฒนาขึ้น

สมมุติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการที่ใช้คำถามหมวกความคิด 6 สี และการเขียนแผนภาพความคิด ในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีพัฒนาการด้านทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนผ่านเกณฑ์ความรอบรู้เฉลี่ยร้อยละ 70 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านมอญ อำเภอบ้านแท่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 9 คน

2. ตัวแปรในการวิจัยหรือตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด การเขียนและความสามารถด้านทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนที่เกิดจากแผนการสอน

รูปแบบในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งได้นำหลักการและขั้นตอนทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart และ Zuber Skeritt (อ้างอิงใน รัชนิกร, 2551) เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกต (Observation) 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการพัฒนาด้านทักษะการอ่าน การคิด การเขียน จำนวน 24 แผน โดยมีลำดับขั้น 4 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การอ่านและสรุปใจความสำคัญ

(2) การคิดวิเคราะห์ และการคิด

เชิงสร้างสรรค์ด้วยการใช้คำถามหมวกความคิด 6 สี

(3) การเขียนแผนภาพความคิด

(4) การเขียนเชิงสร้างสรรค์

2) บทเรียน เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นจากนิทาน เพลง บทความ ข่าว หนังสือพิมพ์ สารคดี การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจของสังคม ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจ

พอเพียงเป็นเรื่องหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจในสังคมปัจจุบัน จึงได้เรียบเรียงใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับวัยผู้เรียน ได้แก่ เรื่อง ชีวิตมีคุณค่าพึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง, ชีวิตสดใสพอใจเศรษฐกิจพอเพียง, ชีวิตที่พอเพียงไม่เสี่ยงกับความยากจน, ดำเนินชีวิตตามรอยพ่อนำพาครอบครัวสุขสบาย, ชีวิตมีคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นตน, พระราชาผู้เป็นหนึ่งในโลกแห่งความพอเพียง

2. เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการเรียนรู้เชิงปริมาณ ได้แก่

1) แบบประเมินผลงานนักเรียน เป็นแบบประเมินด้วยการกำหนดประเด็นการประเมินที่แจกแจงระดับการปฏิบัติ (Scoring Rubric)

2) แบบทดสอบท้ายวงจร แต่ละวงจรจะมีแบบทดสอบ 2 ลักษณะ คือ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และแบบเขียนบรรยาย ข้อสอบแบบเลือกตอบผู้วิจัยจำสร้างขึ้นวงจรละ 30 ข้อ และนำไปหาประสิทธิภาพโดยหาค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากง่าย (p) จากนั้นคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ไว้เพียง 20 ข้อ ส่วนข้อสอบบรรยาย ผู้วิจัยหาประสิทธิภาพโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้เชิงคุณภาพ ได้แก่

1) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกต นำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (%)

2) แบบสัมภาษณ์นักเรียนนักเรียนเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ให้นักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยแต่ละวงจรดังนี้

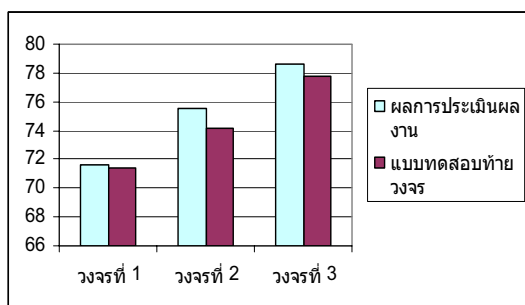
1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนด้วยการใช้คำถามหวนทวนความคิด 6 สีและการเขียนแผนภาพความคิด โดยการประเมินผลงานนักเรียนและแบบทดสอบท้ายวงจร ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for Windows

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการศึกษาสภาพความสามารถของนักเรียนด้านทักษะการอ่าน การคิด การเขียนที่พัฒนาขึ้น จากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในแต่ละวงจรของการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งได้บันทึกตามแบบสังเกตการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ชิ้นงานตามเกณฑ์การตรวจงานนักเรียน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผล นำผลอภิปรายและข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่เป็นปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้ผลการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนให้มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน ที่ได้จากการประเมินผลงานนักเรียนและแบบทดสอบท้ายวงจรในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 74.86/85.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 70/70

ผลการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน ของนักเรียนในแต่ละวงจรแสดงดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงผลการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน

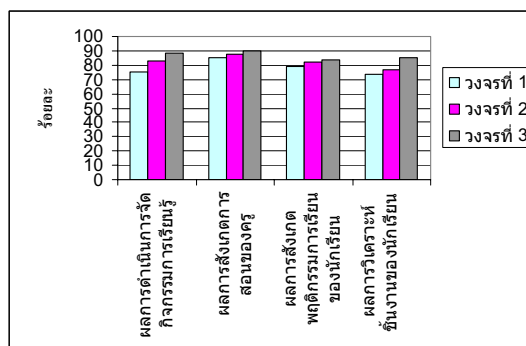
2. การศึกษาสภาพความสามารถของนักเรียนด้านทักษะการอ่าน การคิด การเขียน สรุปได้ดังนี้

2.1 ทักษะการอ่าน นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านที่ถูกต้องและเข้าใจจุดมุ่งหมายของการอ่าน สรุปใจความสำคัญของเรื่องและข้อคิดเห็นจากเรื่องได้ตรงประเด็นช่วยให้ให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ดีขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 ทักษะการคิด นักเรียนได้รับการฝึกคิดอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ทำให้นักเรียนมีความคิดเป็นของตนเอง ผลของการคิดไม่เลียนแบบผู้อื่น กล้าคิด คิดอย่างมีเหตุผล สามารถจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ได้ นำเสนอความคิดผ่านงานเขียนได้

2.3 ทักษะการเขียน จากการวิเคราะห์ชิ้นงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน นักเรียนสามารถใช้ผลของการคิดมาสู่งานเขียน ใช้ภาษาสื่อสารได้สอดคล้องกับความคิด ซึ่งงานเขียนแสดงเอกลักษณ์ความคิดของผู้เขียนได้ชัดเจน

ผลการศึกษาสภาพความสามารถด้านทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน ของนักเรียนในแต่ละวงจรแสดงดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงผลการศึกษาศภาพด้านทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน

ผลการพัฒนาและผลการศึกษาสภาพความสามารถด้านทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนของนักเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สาเหตุเนื่องมาจาก

1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามหมวกความคิด 6 สี เป็นการพัฒนาสมองของนักเรียนอย่างต่อเนื่องทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดที่หลากหลาย ดังที่ ทิศนา (2548) ได้กล่าวว่า การคิดแบบหมวกหกใบจะช่วยให้นักเรียนได้พยายามคิดให้รอบคอบ โดยคิดทั้งจุดดี จุดด้อย จุดที่น่าสนใจ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นๆ แทนที่จะยึดติดกับความคิดเพียงด้านเดียวการใช้สื่อคือหมวก 6 สี 6 ใบที่เป็นรูปธรรม คือ มีหมวกตามสีต่างๆ ที่กำหนดใช้เป็นกรอบความคิด

2) การเขียนแผนภาพความคิดเป็นการพัฒนาสมองอย่างต่อเนื่องทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านการเรียนรู้อย่างสมดุลดังงานวิจัยของ ประเพ็ญศรี (2549) ได้กล่าวว่า แผนที่ความคิดเป็นการทำงานร่วมกันของสมองด้านซ้าย และด้านขวาจะทำหน้าที่สังเคราะห์รูปแบบ สี รูปร่าง และเป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมที่ให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างหลากหลายซึ่งผลของการอ่าน การคิด สามารถตรวจสอบได้จากการเขียนของนักเรียน ที่ได้เรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องได้รับประสบการณ์ตรงจากการฝึกคิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเขียนที่

เหมาะสมกับความสามารถความสนใจและความถนัด ทำให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครูเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมสร้างแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ในการจัดการเรียนการสอนครูต้องสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขกับการค้นพบตนเอง ให้เกียรติผู้เรียน ดังที่ ชาตรี (2542) กล่าวไว้ว่าจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เพราะผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาความคิดอย่างหลากหลาย เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวเอง ได้ค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน โดยยึดการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้ชัดเจน ครูจึงมีบทบาทในการปลูกเร้าและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเองสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การอ่านและสรุปใจความสำคัญ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านที่ถูกต้องสรุปใจความสำคัญของเรื่องและข้อคิดเห็นจากเรื่องได้ตรงประเด็น สามารถแยกแยะประเด็น ในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนเก่งจะช่วยเหลือนักเรียนอ่อน เกิดความสามัคคีในกลุ่ม สนุกสนานกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมเกม ปริศนาคำทาย ใบงาน แบบฝึก

ขั้นที่ 2 การคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงสร้างสรรค์โดยใช้คำถามหมวดความคิด 6 สี พบว่า ครูจัดกิจกรรมเตรียมพร้อมสู่การคิดเตรียมคำถามกระตุ้นการคิดให้พร้อมและดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง การออกแบบการเรียนรู้ได้ฝึกทักษะการคิดอย่างหลากหลายตามสถานการณ์บทบาทของหมวดที่สวมเพื่อให้ฝึกการคิดตามขั้นตอน ระยะแรกนักเรียนค่อนข้างสับสนมีปัญหาการใช้คำถามหมวดความคิด 6 สี เนื่องจากเป็นเทคนิคการสอนรูปแบบใหม่ที่นักเรียนไม่เคยเรียนมาก่อนเลย ทำให้นักเรียนสับสนกับสัญลักษณ์สีของหมวดแต่ละใบว่าต้องฝึกคิด

อย่างไร ครูจึงต้องชี้แนะเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา เมื่อครูจัดกิจกรรมฝึกการคิดอย่างต่อเนื่องเป็นระบบตามขั้นตอนสามารถส่งผลให้นักเรียนคิดได้คล่องแคล่วทำให้เกิดแนวคิดเป็นของตนเองจากการใช้คำถามเพื่อยุย หรือวิเคราะห์ และช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการคิดเพิ่มขึ้นสามารถแก้ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันทา (2544) และวิริยา (2549) พบว่าการสอนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวดหกใบเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีระบบขั้นตอนของกิจกรรมมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดตลอดเวลา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ให้สอดคล้องกับสัญลักษณ์ของหมวดแต่ละสี และนักเรียนได้ฝึกคิดหลากหลายอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถจับใจความวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นและประเมินค่าเรื่องที่อ่านได้

ขั้นที่ 3 การเขียนแผนภาพความคิด พบว่า นักเรียนสามารถสรุปความรู้จัดระบบความคิดให้เป็นหมวดหมู่มีระบบขั้นตอน การเขียนแผนภาพความคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ตามความคิดของตนเองและสามารถเขียนออกแบบเขียนแผนภาพความคิดตามที่ตนเองสนใจและถนัด ตกแต่งให้สวยงามครอบคลุมสาระการเรียนรู้ หลังจากจัดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการอย่างต่อเนื่อง จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างมีอิสระ สามารถจัดระบบและเชื่อมโยงความคิด ทำให้บรรยากาศการเรียนสนุกสนาน นักเรียนมีความสุขกับการเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของ โทนี (1998) ที่กล่าวว่าแผนภาพความคิด มีลักษณะปลายเปิดให้อิสระทางความคิดช่วยให้สมองพร้อมที่จะเกาะเกี่ยวคำหรือความคิดที่แปลกใหม่ทำให้ชัดเจนในการคิดและวางแผนได้ดี

ขั้นที่ 4 การเขียนเชิงสร้างสรรค์ พบว่า การจัดกิจกรรมฝึกกระบวนการเขียนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องโดยใช้เทคนิค กลวิธีการสอนที่หลากหลายเน้นย้ำ ชำทวนทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการ

เขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น ดังที่ สมปัด (2545) กล่าวไว้ว่า การคิดและการเขียนเป็นกระบวนการที่เอื้อต่อการฝึกทักษะการเขียนจึงควรจัดควบคู่ไปกับการฝึกฝนการคิดเพราะการฝึกฝนกระบวนการทางความคิดนำไปสู่การคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา (2550) กล่าวไว้ว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนซึ่งมีลักษณะของการคิดริเริ่มโดยผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนเองมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน

2) พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนรูปแบบที่ชัดเจนมีการประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการแจ้งระดับความสามารถของผู้เรียน ข้อบกพร่องเพื่อนำไปพัฒนาผลการเรียนรู้ของตนเองให้ดีขึ้นต่อไป ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ อารี (2540) ที่ได้กล่าวว่า ความรู้สึกชื่นชม ซาบซึ้ง ภาคภูมิใจ เชื่อมั่น ศรัทธาในตนเอง และในงานของตนเองเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1) ในการแสดงความคิดเห็นโดยใช้คำถามหวนความ คิด 6 สี นักเรียนไม่กล้าแสดงออกขาดทักษะกระบวนการคิด ครูควรส่งเสริมใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นตามบทบาท ควรฝึกเป็นรายบุคคล และรายกลุ่มควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้ นักเรียนมีกระบวนการคิดที่คล่องและกล้าที่จะแสดงออก

2) ครูควรส่งเสริมกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กลวิธี เทคนิค อย่างต่อเนื่อง ฝึกซ้ำๆ และสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการรู้จักคำรู้จักประโยค

เพื่อนำประโยคมาเขียนเป็นเรื่องราวเน้นเป็นรายบุคคล และควรศึกษาการใช้คำถามหวนความ คิด 6 สี ให้ชัดเจน แม่นยำในรูปแบบและคำถามควรหลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำแผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียนไปใช้ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครอบคลุมทั้ง 5 สาระหรือนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีนักเรียนมากกว่า 20 คนขึ้นไป

2) ควรนำเทคนิคการใช้คำถามหวนความ คิด 6 สี และการเขียนแผนภาพความคิด ใช้ฝึกกระบวนการอ่าน คิด เขียนให้ครอบคลุม อาจเป็นการบูรณาการภายในกลุ่มสาระหรือข้ามกลุ่มสาระ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- ชาติรี สำราญ. 2544. เส้นทาง Story Line สู่การเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสตรีศึกษาวิจัย. ศึกษา แคมมณี. 2548. ศาสตร์การสอนองค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเพ็ญศรี ไกรอนุพงษ์. 2549. การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) โดยใช้แผนที่ความคิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชนิกร ชาหนู. 2551. การพัฒนาทักษะภาษาไทย ด้านการอ่าน การคิด เชิงบูรณาการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- วิริยา วิริยารัมภะ. 2549. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้เทคนิค
การคิดแบบหมวกหกใบ และวิธีสอนแบบ
ปกติ.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมบัติ ตัญจรัยรัตน์. 2545. สอนให้คิด คิดแล้วเขียน
เขียนจากความคิด. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2. 2550.
รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ปีการศึกษา 2549 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2,3,5
และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2.
2551.ผลการประเมินคะแนนระดับท้องถิ่น
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ค้นเมื่อวันที่ 4
มิถุนายน 2551, จาก <http://www.chaiyaphum2.net/>.
- สุนันทา สายวงศ์. 2544. การศึกษาผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียน
วิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยใช้เทคนิค
การคิดแบบหมวกหกใบ และการสอนแบบ
ซินดิเคท. ปริญญาบัตรการศึกษา
มหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา ชิวพันธ์. 2550. กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์
ในชั้นประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อารี พันธมณี 2540. คิดอย่างสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ
: เลิฟ แอนด์ ลิฟ เฟรส.
- Buzan, Tony. 1998. The Brain User's Guide.
New York: E.P. Dutton.
- De Bono, Edward. 1992. Six Thinking Hats
for Schools. London: Healer Brownlow
Education.